„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Бранка“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
За Угарску: Србију Црну Гору
друге стране иност.

на годину	К 34·—	46·— дин.
на по године	К 17·—	23·— „
на четврт „	К 8·50	11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Бранка“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 62. У Новом Саду, у уторак 29. марта (11. априла) 1911. Година XXVII.

Свршило се у Сарајеву!

Свршило се! Босанско-херцеговачки сабор у Сарајеву примио је у генералној расправи владин предлог о факултативном откупу кметова за подлогу специјалној расправи.

Није могло бити сумње, да према савезу муслимана и католика (Хрвата) у сарајевском сабору, који тим савезом имају моћ у рукама, да Србе посланике мајоризирају, није могло — велимо — бити сумње, да ће, ако сарајевска влада не би презала, да свој предлог о факултативном откупу кметова поднесе сабору, тај предлог бити и усвојен.

Са примањем факултативнога или добровољног откупа кметова од стране босанско-херцеговачкога сабора учињено је опет нешто неприродно, нешто извештачено, што не одговара природним захтевима становништва Херцег-Босне. Срби сачињавају *релативну већину* становништва у Херцег-Босни, па што се чини против воље те релативне већине становништва, то мора бити нешто неприродно, нешто извештачено.

Са примањем факултативнога откупа кметова *није* истина, да је одржано неко право за муслимане, јер није истина, да бегови, да аге, читлук-сахибије сачињавају *већину* међу муслиманским становништвом. Међу муслиманима они су *мањина*, јер у Херцег-Босни нису сви муслимани бегови и аге, већ има и *муслиманских кметова*, а има велик број муслимана, који нити су кметови, нити бегови и аге, већ су трговци, занатлије, радници. Не може се даклле казати, да је факултативни откуп учињен у корист муслимана, није учињен у корист *већине међу муслиманима*.

Сваком, који је проучио земљишно растерећење у Европи, мора бити јасно, да се *факултативни* или добровољни откуп кметова у Босни и Херцеговини не може никако сматрати као земљишно растерећење као што је било у Европи, а недавно, наскоро после берлинскога конгреса од године 1878., у Бугарској, Србији и Црној Гори, где је однošај међу агом и кметовима био потпуно истоветан, као што је у Херцег-Босни, а *најмање* се може факултативни откуп у Херцег-Босни по владину предлогу, како је ономад у босанско-херцеговачком сабору у генералној расправи усвојен, *сматрати као решење аграрног питања*.

Они европски државници, који су сматрали за узрок свима трзавицама у Херцег-Босни то, што *није решено аграрно питање*, нису могли никад помишљати на *факултативни* откуп кметова. Сам покојни гроф Јулије *Андраши*, у својој знаменитој реформној ноти од 30. марта 1875. на европске велесиле, кад је споменуо аграрно питање у Херцег Босни, није никад помишљао на факултативни откуп. А европске велесиле на берлинском конгресу од године 1878., кад су Аустро-Угарској поверили окупацију Босне и Херцеговине, те међу осталим као разлог окупацији навели: да Турска *није способна да реши аграрно питање у Херцег-Босни*, нису помишљали на *факултативни* откуп кметова, јер *такво* решење аграрнога питања, које управо и није никакво решење, *могла је Турска увек и у свако доба извести*. Па и сами државници у Аустро-Угарској нису никад помишљали на то, да је *факултативни* откуп кметова какво решење аграрнога питања, јер би иначе за време окупације од *тридесет година* за извесно увели били факултативни откуп кметова, него су само *облигаторни* откуп кметова уз суделовање државе сматрали као решење аграрнога питања, а такво решење нису хтели, страном због финансијалних жртава монархије, а страном због штедње муслимана у Херцег Босни. Да је облигаторни откуп кметова аустријским државницима лебдео пред очима, произлази из одговора аустријскога министра-председника барона *Бинерта* једној босанској депутацији, којој је рекао, да *за сада* сматра за најцелисходније факултативни откуп. Тиме је наравно хтео рећи то, да би се *начелно* морао спровести облигаторни откуп, само из *опортунитета* да се мора спровести факултативни откуп. Једино се угарски министар-председник гроф *Куен-Хедервари*, који међутим нема ни појма о аграрном питању у Херцег-Босни, апсолутно изјавио за *факултативни* откуп кметова.

Познато је, да су Срби посланици на босанско-херцеговачком сабору апсолутно за *облигаторни откуп кметова*, и то уз државну припомоћ, као што је то било свугде у Европи. Ипак су при гласању о владину предлогу њих *дванаест* Срба посланика гласали за *факултативни* откуп. Познати првак, опробани српски родољуб Глигорије *Јефтановић* држао је у препоруку факултативног откупа кметова врло леп говор, поглавито са гледишта *слоге* са муслиманима, па је том приликом рекао, е *само слога трију конфесија може осигурати будућност Херцег-Босне*. Но ту је врло поштовани родољуб Јефтановић у врло *великој заблуди*. Факултативни откуп кметова је баш управљен *против будућности Херцег-Босне* као најсигурнија подлога за то, да се од *нацијоналне* Херцег-Босне створи *проста колонија* велике монархије.

Ми врло жалимо, што су се Срби посланици дали *обмахнути* од католика (Хрвата) посланика те с њима стали у *најинтимнију* везу против својих донде верних савезника муслимана. Али ово се даје извинити од чести струјом *народнога јединства*, а од чести том околношћу, што су заиста у кметовском питању интереси Срба и католика (Хрвата) били *потпуно истоветни*. Но лако је појмљиво, да је тај интимитет Срба са католицима (Хрватима) морао у највећој мери огорчити муслимане, који су за тридесет година окупације били највернији, најодушевљенији савезници Срба, те свагда одбијали мусалине понуде. Лако је онда појмљиво, да су муслимани окренули други крај, особито, од кад је хваљени, негда мученик Шериф *Арнаутовић*, постао директор вакуфских добара те пресалдумио у владин табор. Муслимани ступише са своје стране у *интимни* савез са католицима (Хрватима), те тиме се некако осветише Србима. Наравно да та освета није била без себичних смерова. Себични смер лежао је баш у томе, што је влада факултативним откупом повлађивала муслиманским велепоседницима.

Но сасвим је основано рекао српски посланик *Грђић*, да факултативни откуп не лежи и не може лежати ни у интересу ага и бегова. И тиме је тај српски посланик погодио оно, што је у читавој Европи била права и највећа побуда земљишном растерећењу, да се наиме створи *слободно земљорадништво* у интересу *интензивније пољопривреде*, поред праведне отштете земљишним господарима.

Али о аграрном питању не даје се са муслиманима у Херцег-Босни говорити, јер они сматрају однošај према кметовима као *ствар приватнога права*, а то је *несмислица*. Не ћемо поново да говоримо о великим историјским узурпацијама у Херцег-Босни, али фактични данашњи однošај бегова према кметовима је ствар *јавнога права*. Кметово право на кметовско земљиште је **стварно право** те с тога је званично и убележено у грунтовници. А шта значи *стварно право*, то сваки јуриста зна. Само је алодијално земљиште, *беглук*, предмет приватнога права. Кметовски однošај је оно, што је пре год. 1848. био у нас *урбаријални однošај у Угарској*. Никад не би угарски спахија мешао урбаријални однošај са приватноправним однošајем својих алодијалних земаља, где је имао и контрактуалиста и простих закупника. Па су године 1848. мађарске спахије, мађарски магнати у патријотском осећају жртвовали своје спахијско право уз саразмерну отштету у обвезницама-растеретницама, а то су биле и грдне латифундије од много и много хиљада ланаца земље. Па тај откуп није сносио сељак, него *читава земља*, јер је *интензивна пољопривреда земаљски интерес*. Али наравно тих *европских* појмова *немају* херцег-босански бегови.

А шта ће бити са факултативним

ЛИСТАК.

Стева Марковић, Праг.

МОДЕРНА МУЗИКА.

(Свршетак.)

Рихард Вагнер (1813.—1883.) у другој половини прошлог века оснива *музичку драму*. Познат је Вагнеров душевни развитак од преткласичара и класичара на Вебера и Мајербера, његове учитеље и савременике. У »Риенцију« се још опажа јак утисак Мајерберове опере. У »Уклетом Холанђанину« већ видимо *новог Вагнера*, и то *са његовим* »Leitmotiv«-има. После овога дела створиле су се две странке, за и против Вагнера; он је изоставио све *делове* старе опере и тежио је за целином, *драмском целином*. Доцније је дошао »Танхајзер« и »Лоенгрин«. Са »Тристаном и Изолдом« почиње трећа периода у Вагнерову стварању. У овој драми већ видимо неки виши ступањ речитатива, помоћу тога, што се униште мелодије, које се претворе у т. зв. »Sprechsingen«, а *теме су сада дате само оркестру*. Остала су му дела такође потпуне музичке драме: »Die Meistersinger von Nürnberg«, »Der Ring des Nibelungen«, »Parsival«. Вагнер је својим многим списима створио читаву литературу. Уз то њега, поред Шопенхауера, можемо урачунати међу *најенергичније музичке мислиоце прошлог столећа*. Осим тога познато је, да је он сам писао текстове свима својим операма, а ти текстови се одликују као *чисто драмски радови*. Као инструментатор је унео он први неке нове инструменте у оркестар, н. пр. *шубе у великој трилогији* »Der Ring des Nibelungen«. Најодушевљенији присталица програмске музике *Лист* био је уједно и Вагнеров пријатељ и *борац за његове идеје на пољу драмске музике*. *Најјачи* пак Вагнеров *непријатељ* је био *генијални философ Фридрих Ниче*. Ниче у својим списима против Вагнера *има нешто право*, али опет *са гледишта драмске музике у главном је на погрешну путу*; ту су његове идеје апсурдне. *Анализа* Вагнерове природе већ *је боља и потпунија*, но само у толико има право, у колико то стоји у непосредној вези са драмском музиком, *иначе не*. (Види: „Der Fall Wagner“). Једино је *тачно* то, да се у последњим делима опажа *неко извесно крешенство*. Још од Берлиоза *постоји једна екстремна струја људи*, који мисле, *да је све оно, што није до ситнице одређено, бесмислено играње тонова. То пак не стоји. Музика има своју унутрашњу одређеност*. Али зато музика, објективна, *може* тумачити, сликати и т. д. *на основу програмске музике*.

Насљедник Листов и Вагнеров је код Немаца Рихард *Штраус*, до сад *најнапреднији композиција на свету*. Штраус се *преко Брамса и Вагнера развио самостално*. Његове драме: „Гунтрам“ и »Feuersnot« *стоје још под Вагнером*, а тек »Саломијом« и »Електром« *добили смо новог Штрауса*. Последња музичка драма му је »Der Rosenkavalier«, којем је премијера била недавно у Дражђанима, (26. јануара 1911.). Моје је мишљење, да је *Штраусов врхунац* »*Саломија*«, јер се у »Електри«, а у »Rosenkavalier«-у још више опажа нека декаденција. За последње дело изразили се неки чак: »nur-baumeister«. Штраус је добар техничар, психолог и глумац. Његове симфоније су у правцу Листа писане. Најбоље су му: »Don Quixote« и »Eulenspiegel«, где се опажа његова наклоност и *таленат ка хумору и вицу*. »Musik als Ausdruck«, то је његова девиза. Ваља још напоменути, да је Рихард *Штраус бољи теоретичар од Вагнера*, а нарочито као *инструменталиста*. Као компониста је он пак један *рођени рационалиста*.

Поред Рихарда Штрауса би ваљало споменути његове *савременике и једномишљенике у главном, на пољу програмске музике*, а то су: Александар *Ритер*, Густав *Малер*, Феликс *Вајнгартнер*, Макс *Шилинкс*, Ханс *Фицнер* и Сигмунд *Хаусегер*. Сва шесторица су добре инструменталисте, добро карактеришу музиком а неки су и добри драматичрри.

У најновије доба су Немци учинили још један велики корак напред, наиме са

откупом? Крајња *политичка сврха* је претварање националне Херцег-Босне у *просту колонију*. Кметови у Херцег-Босни, који су се за тридесет година окупације могли откупити, већ су се *откупили*. Ови, који треба сада да се откупе, *не ће се моћи откупити*. Подићи ће зајмове, али поред других великих терета *не ће моћи држати анујитете* па ће им земља доћи *под оврху*, а на кметске земље *доћи ће колонисте* из читаве монархије, па и из иноземства. Негдањи кметови постаће надничари. Бегови пак, научени левентовати и чекати *хак*, или не ће моћи живети од хака или ће у случају откупа добивену отштету на лако потрошити, јер не знају да би требало ту отштету плодоносно *инвестирати*. Тако је то било и у Угарској. Спахије, који су знали добивену отштету инвестирати у плодоносна предузећа, процветали су, а они, који су и даље хтели да живе „спахијски", пропали су.

Према *политичкој* сврси, која је скопчана са факултативним откупом, Срби посланици на босанско-херцеговачком сабору знали су, на чему су. Знали су, да ће са *облигаторним* откупом бити мајоризирани, и ми им одобравамо, што су *спасли бар начело* погледом на будућност Херцег-Босне.

Ми смо уверени, да ће се муслимани кајати, горко кајати, што су прекинули везу са Србима те тиме читаву *национ̂алну будућност* Херцег Босне ставили у опасност.

Лом у Турској.

— Побуна Арбанаса. — Врење у Санџаку. —

Кад човек чита младотурске хвалисаве извештаје из Цариграда и Солуна, онда би помислио, да је турска војска одавна угушила устанак Арбанаса. А то је дебела турска *лаж*. Врло је карактеристично по озбиљност турскога војсковођства то, што *Тургут Шефкет* паша, новоименовани заповедник турске војске, која дејствује против арбанаских устаника, још једнако борави у Цариграду.

„Цетињски Вјесник" има о побуни Арбанаса ове даље телеграфске извештаје:

Побуна се шири.

Улцињ, 21. марта. — Данас је у Улцињ *пребјегао један турски погранични стражар* са постаје Прекали. Он је родом из Ђакова, католик је и собом је донио пушку, ременик са 120 метака и црногорски револвер. Према исказу његову, *побјегао је по договору са својим друговима, који ће такође пребјећи у Црну Гору*, пошто су увјерени, да ће *акција Арбанаса имати успјеха*. Исто тако он је изјавио, да је велики покрет и међу Арбанасима у Приморју и да се и они спремају на устанак, од чега их је до сада задржало само то, што до сада нијесу могли доћи до оружја. Као што он изјављује, Арбанаси су учинили кораке, да дођу до оружја, *и намјеравају, да нападну на Скадар*, пошто нема никакве опасности од Турака, јер у цијелом вилајету скадарском нема никакве војске.

Трупе пале села.

Подгорица, 21. марта. Турске трупе, продирући према Тузима, *запалиле су многе куће* у Хоте и Кастрате *и пламену предали све, што им је под руком дошло*.

Поводом тога распростире се и вијест, да су Миридити запалили Љеши.

Бој се наставља.

Подгорица, 22. марта. — Између Арбанаса и турских трупа јуче је дошло до *крваве туче*. Тако се зна, да је до окршаја дошло како у Божају у хотској гори, тако и у Ћафкишу у Хоте.

И на Дечиће јуче је био *крвав окршај и борба се за дуго није прекидала*. Нарочито је било јаке борбе од јуче послије подне. Борба је трајала од два сата послије подне до поноћи. На дугачкој линији пушчана ватра се није до неко доба ноћи прекидала. Резултати јучерашњих окршаја нијесу познати, али се јавља, да су Арбанаси на Дечиће упорно бранили своје позиције и да су успјешно одољевали навали турских трупа.

Подгорица, 22. марта. — Извјештаји о сукобу, који је био јуче на Дечиће између Арбанаса и турских трупа, гласе, да је Арбанасима не само испало за руком да *задрже навалу турских трупа*, него да их и *потисну* тако, да су се Турци данас *почели да повлаче према Шипчанику*.

Као што се може чути од стране Арбанаса, *Турци* су јуче *имали велике штете*, јер су **скадарске трупе готово преполовљене.**

Из приватних извора се сазнаје, да су Арбанаси при јучерашњим сукобима имали знатних успјеха и да су *губитци турски знатни*, те се вјерује, да ће и скадарске трупе бити принуђене, да се повуку у Шипчаник и да чекају на помоћ, док им стигне.

Што се поуздано зна, то је, да су Арбанаси јуче и поред јаке пушчане и топовске паљбе задржали своје позиције и да су спремни, да борбу и данас наставе.

Борба, која је била јуче, а прекинута тек испред зоре, настављена је данас са оном истом жестином, са којом је и јуче вођена.

Иако Арбанаси оскудијевају у муницији, јучерашња борба их је толико осоколила, да су заборавили на све невгоде и непријатности и одушевљено улазе у борбу противу скадарских трупа.

Груписање Арбанаса.

Подгорица, 22. марта. — Побуњени Арбанаси, који до сада нијесу представљали никакву цјелину, нити су имали какве јаче заједнице, почели су се груписати и сконцентрисавати око Шипчаника и Дечића, како би сузбили турске трупе.

И док се јуче борба водила на дугој линији, сада се води на једном мјесту, али овога пута повољно по побуњенике, који су трупе почели да потискују. Око Дечића скупљени су Кастрати, Хоти, Груди, Клементи, Шкељи, Шаља, Дукађини и један дио Миридита и они се спремају да довече јуришају на турске трупе, како би их потисли и олакшали јуриш на Шипчаник, пошто раде на томе, да се Шипчаника дочепају прије него Турцима помоћ стигне. Арбанаси рачунају, да Турцима не ће помоћ стићи још за неколико дана.

Веза са Скадром је *поново прекинута* и до сада је успјех на страни устаника.

Заузимање Дечића.

Подгорица, 23. марта. По једном приватном гласу, јуче је Арбанасима испало за руком, да толико потисну турске трупе, да су поново заузели Дечиће, одакле наваљују свом жестином на Шипчаник.

Овај глас још није потврђен, пошто са бојног поља никаквог гласника нема, те се ништа позитивно не зна, шта се све тамо ради. Толико је само сигурно, да се побуњеници држе врло добро и да наступају према Шипчанику. (Према нашем телеграфском извештају од 25. ов. м., донесеном у прошлом броју „Браника", Арбанаси су заиста заузели Дечиће. — Ур. „Бр.")

Врење у Санџаку.

Из *Митровице* (у Старој Србији) јављају београдској „Штампи" ово:

У војним круговима у Санџаку осећа се *велико комешање*. Нема дана, да железница из Скопља не довезе по коју чету аскера, које по ноћи упућују према црногорској граници и у побуњеничке крајеве. Исто тако одавде се сваким даном колима шаље муниција, која је још пре два месеца железницом донета из Солуна. Сваки војни товар прате јаки одреди војске, јер се боје, да их не нападну Арнаути и не отму муницију.

Да се *Младотурци плаше изненађења и у Санџаку*, види се из тога, што редифе из целог Санџака, из Пљеваља, Сенице и Новог Пазара сакупљају овде и жељезницом их шаљу за Скопље и Солун, а у Санџак довлаче редовну војску из Мале Азије.

Као и увек за време ровитих прилика у Турској *страдају Срби* ни криви ни дужни. Не само што осиони редифи, полазећи можда чак у Јемен, сматрају за дужност да *свој гњев и бес искале на незаштићеним Србима*, него и саме власти као да су ставиле себи за *циљ, да униште и упропасте што више Срба*. Нема дана, да се која српска кућа у црно не завије, било што изгуби домаћина, брата или сина, или што дође до просјачког штапа.

Сви ти зулуми у толико су тежи за цело српско племе, што се дешавају на српском огњишту, на очиглед две српске краљевине, које се преко тог узаног простора могу готово довикнути.

На сва наша запомагања одговор остаје увек исти: трпи, душо, Бога ради.

НОВИ САД, 28. марта 1911.

— Како бан Томашић награђује радикале. Бан Томашић дао је пензионираном великом жупану, председнику ексекутивног одбора »српске« *радикалске* странке за Хрватску и Славонију дру Николи *Радивојевићу* stallum agendi (право адвоцирања) у Загребу. Преко двадесет молби адвокатских кандидата леже код владе нерешених, а овај пензионирац с масном пензијом добива stallum. И то само за то, што *Томашић хоће да радикалима створи позиције* у Загребу.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 28. марта 1911.

— Одличан гост. У нашој је вароши јуче боравио ретко мио и одличан гост, уважени стари српски државник и научник Стојан *Новаковић*. Господин Новаковић је учествовао у свим деловима јучерашње прославе и био је предмет срдачној пажњи и спонтаним овацијама од стране новосадских Срба.

— Доситејева прослава у Новом Саду. Српски Нови Сад се јуче веома смишљено и свечано одужио пијетету према сени великог и бесмртног народног просветиоца Доситеја Обрадовића. Српско свештенство, Српска Матица и српске школе такмачили се, ко ће сјајније, ко усрдније одати пошту Манима неумрлог Доситеја. После свете литургије, која је одслужена раније, но обично, одржан је у саборној дупком пуној цркви свечан парастос, на којем је уз асистенцију свега овдашњег православног свештенства чинодејствовао бачки епископ Митрофан Шевић. Стихире су ванредно свечано, одиста торжаствено појали: успенски парох Вељко Миросављевић и придворни ђакон Никанор Чобановић. После парастоса је у великој дворници Матице Српске одржана свечана седница Књижевног Одељења Матице Српске, на коју се искупио велик број новосадске српске интелигенције и родољубивих Српкиња. Међу учесницима видесмо и бачког епископа Митрофана Шевића и председника Српске Краљевске Академије наука и уметности Стојана Новаковића. Њих обојицу је заслужни председник Матице Српске А. Хаџић, отварајући седницу, засебно поздравио. Проф. др. Тихомир Остојић, један од најбољих познавалаца Доситејева рада, држао је у славу Доситеју говор, који је пажљиво био саслушан и за који су говорнику слушаоци захвалили срдачним одобравањем. После подне у полак четири започело је у големој редутној дворници Речејијева хотела светковина, коју је у име приређивачког одбора лепим говором отворио његов председник А. Хаџић. У програму те светковине суделовали су ученици и ученице основних школа, ученице српске више девојачке школе, ученици српске велике гимназије, новосадска српска академијска омладина, занатлијско певачко друштво »Невен« и српско ратарско црквено певачко друштво. Проф. Јован Живојновић је беседио у част и славу Доситеју а један од његових ученика је говорио његов пригодни појемат с натписом »Васкрс после сто година«. И декламације и певане песме је публика захвално пропратила аплаузом а нарочито се допао одломак из Стеријина »Даворја на пољу Косову« у композицији Исидора Бајића те је на бурно захтевање морао бити поновљен. Исто је тако извојевала себи френетичан аплауз и песма Алексе Шантића »Слободи« у композицији Сташе Биљичког. Новосадске и гимназисте и академисте осветлали су себи образ, но неправда би било, прећутати, да је и »Невен« своје певао као што треба, исто тако и ратарско певачко друштво, па и виша девојачка и основна школа.

— Српско Народно Позориште. Управни одбор Друштва за српско народно позориште држао је 15. (28.) марта 1911. године своју редовну укупну седницу. За нове чланове друштвене примљени су: 1. Г. др. Јован *Лашинчић*, адвокат у Новом Саду; 2. Г. Коста *Брадваровић*, новинар у Новом Саду; 3. Г. Милан *Јаниће*, поседник у Тамишком Ковину; 4. гђа Марија *Јаниће*ка из Тамишког Ковина и 5. Српска читаоница у Панчеву. — Према решењу и упутству главне скупштине од прошле године издаће се проглас на родољубе и корпорације ради прилагања на друштве-

---

Хугом *Риманом, реформатором музичке теорије*. Колико је мени познато, *ниједан српски композиста није проучавао Риманова дела*. А то је врло потребно. *Његова историја, његова хармонија, па лексикон и друга феноменална му дела су алфа и омега музичке теорије и модерне композиције у опште*. Први велики композиста после Римана тј. »Римановац«, јесте *Макс Регер*. Регер се Римановим делима образовао музички, и као његов композиста стоји на челу. Регерове ствари су до сад ваљда најпроблематичније, па с тога се још не изводе свуда, због својих тешкоћа. *Модерну песму, коју је основао Хуго Волф* (Das Lied), прихватио је Регер, као његов последник у том.

Поред великог, највећег теоретичара Римана, истакао се *као врло добар зналац инструментације и Рихард Хофман*. Од њега има једна *велика инструментација*, коју свима *најтоплије препоручујем*. (*Берлијо-Штраусова* инструментација и *Хофманова наука* су до сад *најбоље* што).

Још сам заборавио да засебно споменем велика композисту, а то је, такође Немац, *Фридрих Делијус* (рођ. 1863.). Делијус је од оних *ретких генија*, који се сам образовао, дакле *аутодидактички*.*) Као *симфоничар* и *драматичар је мал не и од Штрауса већи*.

Његове музичке драме су до сад: »Коанга«, »Ромео и Јулија на селу« и »Margôt la Rouge«. Неке његове симфоније су задивиле већ цео свет.

Да! *А наша модерна музика?*

У Србији, у Београду, нешто се ради. Једини *модерни композиста од веће вредности* у тој вароши јесте *Сташа Биничкн*, Својом агилношћу је *у последње доба пожњео неке успехе*.

Покушај, да се оснује српска опера, још није се остварио. Ја мислим, да би било свесније, разумније и *сигурније радити на том, да се оснује* **југословенска опера.** Чујем, да се у том погледу већ креће.

Цело стање наше уметности се баш сад налази у препороду. Хоће ли нам скора будућност донети позитивних резултата?

*) Делијус је рођен у Енглеској у Брадфорду од немачких родитеља. У лајпцишкој конзерваторији није се могао због својих идеја скрасити, него се после и даље сам усавршавао.

ни позоришни фонд. — Узет је на знање извештај месног позоришног одбора о раду позоришне дружине у Бавништу, где је дружина за једанаест дана показала врло леп материјалан успех. Чист сувишак износи К 684·26. За заузимање изразиће се месном позоришном одбору захвалност и признање. — Узет је на повољно знање извештај, да је добивена позоришна концесија за Хрватску и Славонију. — Што се тиче наших глумаца, учињено је потребно расположење на позив окружне благајне ради осигурања радника у Новом Саду. — На своју молбу стављени су са 1. мајем о. г. у стање мира глумци и стални чланови српске позоришне дружине: г. Андрија *Лукић*, гђа Тинка *Лукићка* и г. Михаило *Марковић*. Према уплаћеној своти у мировински фонд на основу прописа, које прописују правила о пензијоном фонду, одређена им је мировинска помоћ на терет друштвеног позоришног фонда, јер глумачки мировински фонд још није достигао висину, да би се из њега могле подмиривати потребе глумачког умировљења. — Донесено је решење у ствари оставке капелника Антонија *Освалда*. — Узет је на знање извештај о томе, да је кућа покојног Гавре Јанковића у Араду продата. Том приликом изразиће се захвалност г. Милошу *Станковићу* у Араду, који је кроз дуг низ година старао се, да се та кућа одржи у добром стању.

— **Гимназисте на пређеосвећеним литургијама.** Као већ од двадесетак година амо, тако ће и ове године гимназијски мешовити појачки лик појати у саборној цркви на пређеосвећеним литургијама, и то: у среду, 30. марта (12. априла п. р.), у петак 1. (14.) априла и у уторак 5. (18.) априла.

— **Новосадски „Невен“ ступио у Савез српских певачких дружина.** У прошли четвртак 24. марта (6. априла) т. г. у 8 сахата у вече одржана је ванредна главна скупштина овдашњег српског занатлијског певачког друштва „Невена“. Ова је скупштина сазвана ради донашања закључка о ступању овога друштва у Савез Српских Певачких Дружина у Сомбору, чија ће се конституантна скупштина одржати лицем на српске Цвети и која ће уједно донети и закључак о свом даљем културно-просветном раду у нашем народу. Пошто се искупили скоро сви чланови друштвени и пошто је констатовано, да скупштина може доносити правоваљане закључке, отворио је агилни друштвени председник г. Ј. Живојновић скупштину и поздравио присутне срдачном добродошлицом. За тим је у кратку и исцрпну говору изнео, шта је управо сврха и задатак Савеза Певачких Дружина, који, иако у почетку тешку, али ипак захвалну улогу има да врши у организацији и унапређењу наших певачких дружина, које се још врло тешко крећу напред. Даље је навео, да већ при самом почетку оснивања овога савеза има пријављен већи број певачких дружина, које располажу са преко 5000 певача. Нема сумње, да ће ове дружине кад почну радити на моралној основи, лако савлађивати све техничке тешкоће у теоријском и практичном учењу тежих партија. Па тек каква ће то дивна манифестација бити, кад се датом приликом прикажу српски певачи у оваку импозантну броју пред јавношћу! После говора друштвеног председника донела је скупштина једногласан закључак, да »Невен« ступи у Савез Српских Певачких Дружина. Друга тачка дневнога реда био је избор двојице опуномоћеника, који ће »Невен« заступати у Савезу Српских Певачких Дружина. За опуномоћенике су акламацијом изабрани: друштвени председседник г. Јован Живојновић, професор новосадске српске велике гимназије, и друштвени перовођа г. Тоша Грујић. За тим су изабрана још три члана, да оверове скупштински записник, те је скупштина закључена са надом, да ће овај корак бити од користи »Невену«.

— **Зима у априлу.** Ево смо дубоко заишли у април, ту је Ускрс, а изгледа, као да смо у сред децембра, пред Божићем. Јуче цео дан је била у Новом Саду и у околини му права јованска мећава уз осетну хладноћу. Подебео слој снега покрива земљину површину, тако да имамо праву зимску слику. Ова касна зима ће јако нашкодити воћу, а и усевима. Снег и данас веје.

— **Нова српска учитељица у Турском Бечеју.** Српска православна црквено-школска општина у Турском Бечеју једногласно је за своју учитељицу изабрала младу Српкињу Лепосаву *Јовановићеву*, родом из Врањева. Гђца Јовановићева је годину дана заступала једну изнемоглу учитељицу и такав је леп успех показала с децом, да јој је општина ево једнодушно поклонила своје поверење.

— **Осуда једног проте.** Како »Србобрану« јављају, прекјуче је у Госпићу *осуђен* прота Јован *Трбојевић на десет дана затвора* у афери с парохом Николом *Шакићем*.

Новости са стране.

— **Разбојник убио жандарма.** Жандармеријског наредника *Пика* у Симановици (у Галицији) *убио* је злогласни злочинац *Ковол*, испаливши жандарму хитац у срце. Убица је побегао.

— **Јапански шпијони у Русији.** Велика борба између беле и жуте расе није свршена руско-јапанским ратом. Тек ће она да настане. И. оштроумни јапански народ спрема се за ту борбу темељито. Први народ, који ће се сукобити с жутим Азијатима у крваву боју, биће опет само руски народ, који ће на тај начин — као што то беше већ од хиљаду година — бити одбранбена предстража просвећенога запада против источњачкога варварства. И потећи ће словенска крв потоцима, као што је већ много пута потекла у одбрану Европе. Како се Јапанци спремају против омражених „бељаца“, доказују све чешћи извештаји о ухваћеним јапанским шпијонима, који су већ сада поплавили сва стратегијски важна места у Русији. Овде и онде се појављују преобучени Јапанци и вредно купе све податке, који им у предстојећој крвавој борби могу послужити, да успеју. Цртају, фотографирају, распитују, стављајући при том стално свој живот на коцку. Све то њих не застрашава, јер је мржња жутих против белих безгранична. И ових дана је јављено: На финландском приморју, близу Петрограда, ухватили су у трговца прерушена Јапанца, кад је фотографисао прибрежна утврђења финскога залива. Рече, да се зове Јинкич, но испоставило се, да је тај „трговац“ управо *поштуковник у јапанском генералном штабу Комадо*. Овај „жућа“ се је тако вешто знао претварати, да је задобио и љубав младе руске девојке Евдоксије *Свјечове*, која му је из слепе љубави и у шпијонству помагала. Јапански шпијон је ухапшен.

СРПСКЕ И СЛОВЕНСКЕ ВЕСТИ.

— **Доситејева прослава у Србији.** Јуче је по целој Србији с највећим пијететом прослављен помен стогодишњице од смрти српског просветиоца и учитеља Доситеја Обрадовића. По свима су школама одржана предавања о Доситеју, а после тога је по свим црквама даван парастос. И седница Народне Скупштине била је посвећена успомени на Доситеја. Председник Андра Николић је лепим говором подсетио посланике на Доситејев живот и рад. Посланици онда поустајаше, те ускликнуше: »Слава Доситеју!« На парастосу у саборној цркви у Београду били су краљ Петар I. и престолонаследник Александар, а били су и сви скупштински посланици, чланови краљевске владе, наставници свију школа, сва просветна и књижевна друштва и многобројно грађанство оба пола. Митрополит Димитрије држао је подужу проповед о Доситејеву животу и његовим делима. После парастоса одржан је помен на Доситејеву гробу пред саборном црквом. Утврђено је, да свечана прослава стогодишњице од Доситејеве смрти буде на јесен, кад се буде открио споменик Доситеју.

НОВИЈЕ.

Цариград, 27. марта. Како „Танин“ јавља, арбанаски устаници су опет опколели погранична места Тузе и Кастрате. С Тузима је прекинута телеграфска веза, што доказује, да последња борба, која је трајала два дана, није била повољна по турску војску.

Посланици из скадарског вилајета добили су телеграме, који потврђују вест, да су устаници опет опколели Тузе. По телеграму скадарског валије управитељ телеграфског звања у Тузима ономад у подне је јавио, да су Арбанаси напали турску војску код Туза и Дечића. Од то доба је прекинута телеграфска веза с Тузима. Управитељ телеграфског звања побегао је.

Вратислава, 27. марта. Ухапшена је руља ухода, који су ноћу од 22. на 23. децембра 1909. пробили у писарницу гренадирске пуковније бр. 10 у Свидници па онде украли тајне службене прописе. Украдени материјал продали су зликовци страној једној сили.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »Браника«.

Немачки престолонаследнички пар у Бечу.

Беч, 28. марта. Немачки престолонаследнички пар је јуче после подне стигао у свечано украшену варош. Цар Фрања Јосиф помагао је престолонаследниковици Цецилији при изласку из вагона и поздравио ју је срдачним стиском руке. Цар и престолонаследник су један другог двапут пољубили у образ па је онда цар госту приказао чланове владалачке куће. Улаз у варош извршен је уз бурне усклике Бечлија: »hoch!« У вече беше у двору соаре, на коме беше 800 особа.

Устанак Арбанаса.

— Неутралност и војничке мере Црне Горе. — Турска војска потучена. — Веза са Скадром прекинута. Очајно стање. —

Цетиње, 28. марта. Ради одржања најстрожије неутралности црногорска влада је наредила најстрожију истрагу. Ако се буде нашло, да се и Црногорци боре против Турака, то ће се према тим Црногорцима поступити као према дезертерима.

Солун, 28. марта. Арбанаси, потпомогнути од Црногораца (?), **потисли су турску војску** до Туза. Веза са Скадром је *прекинута*. **Положај је очајан**. Црна Гора *мобилизира* своју војску дуж границе.

Завера против Енглеза у Источној Индији.

— Искасапљена експедиција. —

Калкута, 28. марта. Урођеници су *искасапили* енглеску експедицију у асанском крају, где је услед тога међу урођеницима велико врење. Бојати се, да ће тај покољ штетно утецати и на остала племена.

Велики пожар у Токију.

Токио, 28. марта. Варошка четврт Јошијанара изгорела је. 5000 зграда је ватра је уништила. 6000 особа је остало без крова. Има много озлеђених људи.

Књижевност и уметност.

Доситејева споменица у Бранкову Колу.

„Бранково Коло“ је бројеве 12. и 13. издало уједно и приказало оба та броја Доситеју. Пре свега учени слависта, свеучилишни професор др. Ватрослав Јагић саопштава красан чланак о Доситејевој речитости. За тим има у прегледу Доситејев живот и рад од професора дра Тихомира Остојића, па чланак Радивоја Врховца, управитеља сремско-карловачке српске вел. гимназије, о Доситејевим књижевним првинама, даље два ситнија прилога бечког свеучилишног професора дра Милана Решетара, један о Доситејеву боравку у Смирни, а други о оригиналу Доситејеве Христоитије. О извору исте Христоитије пише и проф. др. Тихомир Остојић. Др. Иринеј Ћирић, професор у сремско-карловачкој богословији, расправља о Доситеју као богослову. Прота Димитрије Руварац говори о противницима штампању Доситејевих дела, те изводи, да Доситејевим књигама нису били противни: ни митрополит Стратимировић, ни београдски митрополит Петар Јовановић, а ни патријарх Јосиф Рајачић, него: цариградски васеленски патријарх Антим V. са синодом, црногорски митрополит Петар П. Његош и горњо-карловачки епископ Евгеније Јовановић, а уз њих Вук Стефановић-Караџић. Сремско-карловачки гимназијски професор др. Милан Георгијевић саопштава једно Доситејево писмо, управо посвету, коју је нашао у једном примерку Доситејева Собранија. Др. Фран Илешић из Љубљане пише о Доситеју у Словенаца, те вели, да се Копитар помно бавио Доситејевим делима. Проф. др. Тихомир Остојић у чланчићу с натписом „Узор наравоученија у Баснама“ конјицира, да је Доситеј, пишући нравоученија уза басне, ипак морао имати пред собом и руски превод Белгардове француске збирке басана. Сремско-карловачки гимназијски професор Милан Јаковљевић, испитујући Доситејев језик и стил, долази до закључка, да је Доситеј, што је бивао старији и ученији, у свој језик све више мешао речи и особине из укоченога и сухога црквенога језика. У ковчежићу је приказана прва свеска одабраних дела за школу, која издаје проф. др. Тихомир Остојић, наиме Живот Доситеја Обрадовића, и последњи број Српскога Књижевнога Гласника, који је сав приказан Доситеју. И белешке се у овима двама бројевима „Бранкова Кола“ односе на Доситеја. Утутнута су у те бројеве и неколика лепа места из Доситејевих дела, на првој је страни Доситејев лик, а сликама су приказани: манастири Хопово, Крупа и Драговић, па Доситејеве школе у Плавну и у Книњском Пољу. Евала „Бранкову Колу“, што се тако лепо одужило успомени на великог народног просветиоца Доситеја Обрадовића!

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

Дражба на мањак.

Српска православна црквена општина у **Беочину** на основу решења црквене скупштине од 20. фебруара (5. марта) 1911. и потврде истог решења од стране славног арх. административног одбора у Карловцима А 319.|107. од 15. (28.) марта 1911. расписује овим дражбу на мањак ради генералне преоправке своје св. цркве изнутра.

Дражба ће се одржати **7. (20.) априла** 1911. у 2 сата после подне у црквеној писарни.

Лицитанти су дужни положити 5% јамчевине, а подузетник 10%, што ће му се као кауција задржати.

Црквена општина је у праву, да од свих понуда, без обзира на понуђену своту бира понуђаче, евентуално пак да не прими ни једну понуду.

Предрачун за поједине ставке као и остали услови што се односе на послове ове преоправке, могу се сваки дан видети код потписаног председника или перовође.

Српска православна црквена општина.

У **Беочину,** 26. марта (8. априла) 1911.

Стеван Младеновић
председник.

Богдан Глумац
перовођа.

194 1—1

ПОЗИВ

НА

ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

„ДОБРОТВОР“-А КАО ЗАДРУГЕ У НОВОМ САДУ

која ће се одржати 12. (25.) априла о. г. у хотелу код »Јелисавете« у 9 сахати пре подне.

Дневни ред:

1. Оверење чланова.
2. Отварање скупштине.
3. Избор 3 члана, који ће по 48. §-у потписати скупштински записник.
4. Извештај управе о своме раду.
5. Извештај рачунопрегледачког одбора.
6. Избор 3 члана управе и 2 заменика, који су по §. 47. испали коцком.
7. Избор 3 члана и 2 заменика у надзорни одбор.

НОВИ САД, 1. априла 1911.

Управа.

ПРИМЕДБА. Чланови, који желе учествовати у главној скупштини, умољавају се да по § 44. задр. правила најдуже 3 дана пре — а то је до 22. априла изваде гласаницу у задружном локалу. Који су са стране, могу то и путем дописнице затражити. Без гласанице не може нико учествовати у главној скупштини.

Осим овог позива послан је још 1. априла сваком појединoм члану лично 4. бр. „Добротвора“ као позив на скупштину са закључним рачунима заједно.

Дугује — **РАЧУН ИЗРАВНАЊА НА ДАН 31. ДЕЦЕМБРА 1910.** — Потражује

Имање	К	п	К	п	Дуг	К	п	К	п
Готовина у благајни			904	13	Основна главница			200000	—
Готовина у новчаним заводима			164264	38	Резервни фонд самртнине			5288	54
Ефекти			1426	80	Пензиони фонд задр. чиновништва			2267	43
Предујам			35	60	Преплата			1199	03
Зајмови			74246	58	Уплата пријављених чланова			620	—
Разни дужници:					Држ. пристојба 10% од камата			347	47
1. спорно потраживање	1217	60			„ „ 1% „ испл. прип.			4285	—
2. неуплаћ. самрт. К 11.654.— избрисани дуг 102 иступела члана по §. 15. „ 3.408·—	8246	—	9463	60	Потраживање наследника			7828	45
					Уплате непознатих (нечланова)			225	—
					Веровници			54	—
					Преостатак			39622	56
Поштарина			425	40					
Тисканице и књиге			3705	49					
Инвентар			2549	91					
Преносне поште			4715	59					
			261737	48				261737	48

Дугује — **РАЧУН ГУБИТКА И ДОБИТКА.** — Потражује

Расход	К	п	К	п	Приход	К	п	К	п
Управни трошкови			961	80	Уписнина:				
Разни трошкови			1911	69	уплатила 74 нова члана			351	—
Плате			15411	97	Чланарина:				
Станарина			1524	16	уплатило 2949 чланова			11800	—
Аквизиција			64	50	Самртнина:				
Отпис од инвентара 5%			134	20	уплаћено	198743	—		
Разни губитак			421	66	одбија се дуг из год. 1909.	4436	—		
Преостатак			39622	56	Остаје	194307	—		
					исплаћено 83 смртна случаја по К 2000	166000	—	28307	—
					Закаснина			7881	34
					Разне камате			3474	71
					Камате на улоге			7355	89
					Разни приходи			882	60
			60052	54				60052	54

193 1—1

У Новом Саду, 31. децембра 1910.

Данило Слепчевић с. р., управитељ.

ЧЛАНОВИ УПРАВНОГ ОДБОРА:

Влада Стратимировић с. р., председник. **Милан А. Јовановић** с. р., **Јован Живојновић** с. р., потпредседник **Јован Каћански** с. р.

Душан С. Монашевић с. р., **Милан Радивојевић** с. р., **Драгутин Станковић** с. р., **Јован Л. Богдановић** с. р.

ЧЛАНОВИ НАДЗОРНОГ ОДБОРА:

»Овај Рачун изравнања и Рачун губитка и добитка прегледали смо, са главним и помоћним књигама сравнили и у реду нашли.«

Мирко Мирилов с. р. **Ђока О. Милутиновић** с. р. **Паја Ђурчић** с. р.

Оглас.

Путем јавне лицитације издаваће се у закуп сенокос и пашњак 28. марта (10. априла) о. г. у **ман. Св. Ђурђу**, а 31. марта (13. априла) о. г. у **ман. Бездину**.

Лицитација ће се обавити у манастиру у 9 сати пре подне.

У **Карловцима**, 2. априла 1911. године.

НАДЗОРНИШТВО
срп. прав. нар.-црк. добара у Карловцима.

186 3—3

О Доситејевој прослави

мора свако прочитати нешто из Доситејевих дела. Најзгодније је за то књижица

ЖИВОТ
ДОСИТЕЈА ОБРАДОВИЋА
коју је из његових дела саставио
ТИХОМИР ОСТОЈИЋ.

У овој књижици је на 80 страна прибрано и протумачено све најважније из Доситејевих дела. — *Цена књизи 1 круна — поштарина 10 пот. — За наруџбине од најмање 10 комада плаћа автор поштарину.*

Наруџбине се шаљу автору у Нови Сад.

189 3—5

„АПОЛО“-БИОСКОП

поред **Речејијева** хотела,

састајалиште српске отмене публике.

Кинематографске новине и остале приспеле новости.

Почетак у пет сахата у вече, свршетак у једанаест сахата. 2 63-

ПРОДАЈЕМ КУЋУ

из слободне руке, која се налази у **Петроварадину** у главној Прерадовићевој улици под бројем 478. Кућа је нова, сазидана из тврдог материјала, има пространи грунт са лепом баштом, засађеном племенитим воћем. Дакле има на продају и **два винограда** више него 1 јутро у **Мишелуку** и три фртаља јутра у Карагоци, 7 комада свиња преко године дана старих међу којима има 5 супрасних крмача. — За ближа извешћа ваља се обратити на власницу 183 4—4

Викторију Пшенишњак.

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браника«.

Штампарија деоничарског друштва »Браника«.